

Tyskland seirer på alle fronter

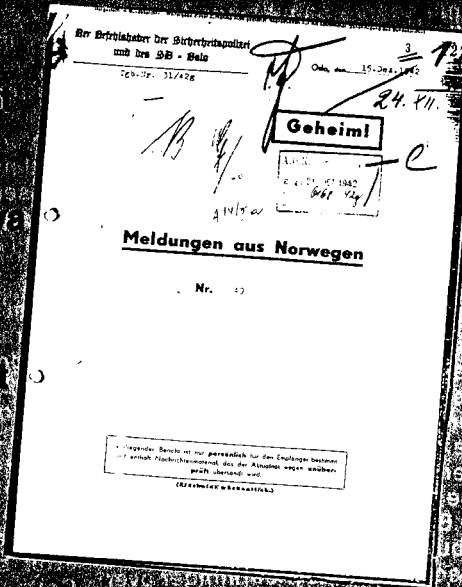
En lang rapport om
Meldungen aus
Norwegen (KVEG)
av alle offiserene i
Norge kunne
nå leppeslettet som
som virkelig
skjedde.

Historikeren **Tore Dyrhaug** har funnet dokumentene som
blir avslører.

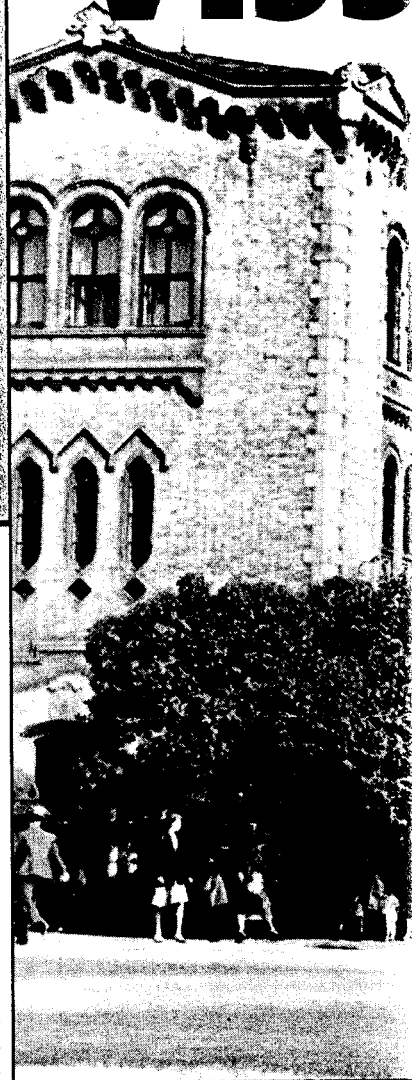
• Biskop **Eivind Berggrav** var en av deres kilder.

• Professor **Frede Casberg** trodde på et sterkt Tyskland.

• Norsk næringslivselite satte pris på **Terbovens** herreaksjoner på Skaugum.

MEN VISS

Tekst: Egil Ulateig
Foto: Bundesarchiv og NTB

Når nordmenn kom gående langs Karl Johan i krigsårene, var det ett syn som mer enn noe gjorde dem forbannet: På Stortingets runde fasade hang et prangende banner med følgende svar-te skrift: «Tyskland seirer på alle fronter.»

En stund var setningen en truende påminnelse om det som syntes uavvendelig. Mot slutten av krigen dro de fleste på smilebåndet i hån og sarkasme. Det er likevel ingen tvil om at den kolossale tyske propagandaen under ledelse av markedsføringsgeniet **Josef Goebbels**, scoret store triumfer helt til det aller siste.

Spørsmålet er: *Trodde tyskerne selv på det de forsøkte å innbille okkuperte nordmenn? Var Hitlers menn så hjernevaskede, fra den alminnelige Wehrmachtssoldat til den indre krets rundt Føreren, at det knapt var rom for tvil?*

Historikeren **Tore Dyrhaug** har nå gitt oss svaret. Og det er et klart nei.

Den 29. april 1940 landet 14 Junker 52 transportfly på Fornebu med om lag 200 passasjerer fra Berlin. Det var den sentrale staben i det som skulle bli den norske avdelingen av *Die Sicherheitspolizei und Der Sicherheitsdienst* (SIPO und SD).

Disse mennene skulle komme til å bli fryktet og hatet av gode nordmenn under fem lange okkupasjonsår. De deltok i opprullingen av motstandsgrupper og i tortur. Men noen av dem hadde en annen oppgave, som først nå blir rullet opp av **Tore Dyrhaug** i en bok som heter «Norge okkupert».

Denne oppgaven var å lodde stemningen i Norge, uten hensyn til propagandaens løgner. Inntrykkene ble samlet i oversiktlige rapporter som ble formidlet til tyske ledere både i Norge og Tyskland.

Rapportene ble kalt «Meldungen aus Norwegen» og stemplet «Geheim», hemmelig. **Dyrhaug**, en skoleinspektør på Nøtterøy, som driver historieforskning på kvelds- og natterstid, kom over dem i Vest-Tysklands riksarkiv i Koblenz. Der lå det tusenvis av sider med meldinger, som til sammen ga et enestående bilde av krigens Norge.

Dyrhaug kom hjem med ti kilo arkivmateriale. Boken gir ikke stort mer enn smakebiter, valgt ut etter hans eget skjønn. Men **Dyrhaug** var så heldig at han fant fram til to av mennene som hadde ansvaret for meldingene fra Norge.

Den ene av dem var **Herbert Noot**, mot slutten av krigen obersturmbannführer og leder for avdeling III i SIPO und SD på Victoria Terrasse. Under seg hadde han blant annet et kontor for *Berichterstattung*, rapportskriving, hvor SS-hauptsturmführer **Georg Wolff** var sjef.

Et annet kontor hadde kontakt og kontroll med Nasjonal Samling. Der het sjefen **Richard Dehn**. Disse tre sentrale SS-offiserene samarbeidet villig med **Dyrhaug**. Ingen av dem var blitt straffet etter krigen.

Rapportene kunne hver bestå av 50–60 sider, og de ble stort sett sendt hver uke til Reichssicherheitshauptamt i Berlin. De var alle laget over samme lest. De begynte med en beskrivelse av «Allgemeine Lage», den

alminnelige situasjonen. Og gikk deretter over til å ta for seg motstandsbevegelser, jødedommen og kirken.

Det var også egne kapitler om den norske legionen, om folkesunneten, om handel, næringsliv og film. Et viktig emne i alle rapportene var beskrivelsen av **Vidkun Quisling** og NS. Det virker som om tyskerne fant stor tilfredsstillelse av å skildre alle intrigen og korrupsjonen i den indre krets av de norske nazistene.

Informasjonene til rapportene strømmet inn fra SD-kontorer rundt om i landet. Det er helt klart at tyskerne hadde spesielle, uavhengige norske kilder som de satte lit til, og som de garanterte straffefrihet — uansett hva de sa.

Blant disse kildene nevner **Georg Wolff**, som senere arbeidet i det berømte tyske nyhetsmagasinet *Der*

TYSKERNE I NORGE TE BØDRE

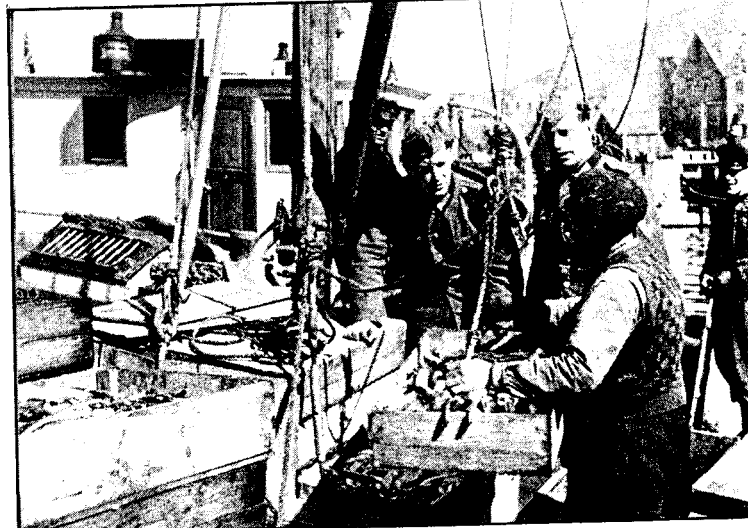
herr

«Tysk land seirer på alle fronter»: Dette banneret hang på Stortinget helt til Den røde armé sto i Berlin. Men tyskernes ledere kjente sannheten — blant annet gjennom meldingene fra sine folk i Norge.

Spiegel, biskop *Eivind Berggrav*, forfatteren *Johan Falkberget*, maleren *Henrik Sørensen*, general *Hvinden Haug*, tobakksfabrikant *Johan H. Andresen* og oberst *Johannes Schiøtz*.

Alltid korrekte, alltid opptatt av herrefolkmyten: Men bak fasaden var mange tyskere klar over hva som virkelig skjedde. Det forteller rapportene fra Norge om. Dette er tyske offiserer på Oslo Ø en gang i 1943. Det måtte være musikk til krigen.

Det var ingen isfront mellom tyskere og nordmenn. Her handler tyske soldater fisk på brygga i Bergen.

ode nordmenn var olkets sannhetsvitner

Føderer Tore Dyrhaug. Det var ikke sannhet forfatteren bilt lært opp til å tro. For å skrive boken gjennomgikk han to kille tyske rapporter.

For den som kjenner krigens hverdag gjennom vanlige historiebøker, virker meldingene fra Norge overraskende og ofte sjokkerende.

Tore Dyrhaug sier:

— Rapportene viser en virkelighet som etter mitt skjønn ligger nær «sannheten» også sett med norske øyne. Og det som først og fremst slår meg, er at frontene i Norge under krigen på langt nær var så harde som yi har lært. Det foregikk samarbeid mellom tyskere og nordmenn på nær sagt alle plan og samfunnsområder.

Ingen tysker fryktet for livet sitt i hverdagens Norge. Tyske offiserer følte seg like trygge i Oslo som i Hamburg. Norge var et fredelig hjørne av Europa. Det som grep inn i vanlige nordmenns liv, var ikke krigen i direkte forstand, men en viss varemangel og forskjellige restriksjoner i den vanlige friheten.

Tyskerne hadde svært gode kunnskaper om Hjemmefronten. Og de fryktet mer enn noe annet en oppbygging av et militært sabotasjeapparat.

Samtidig så de på den «offisielle», militære delen av Hjemmefronten, Milorg, som noe svært uskyldig. Da var de langt reddere kommunistiske motstandsgrupper og spesielt Osvald-gruppen ledet av Asbjørn Sunde.

Meldingene fra Norge, i Dyrhaugs utvalg, inneholder flere overraskende enkeltheter. En av dem dreier seg om vår anerkjente folkerettsekspert Frede Castberg. På høsten 1942 hadde han, på eget initiativ, oppsøkt en SS-offiser i avdeling III. Han snakket om den allierte invasjonen av Nord-Afrika, og uttalte at han måtte nå revidere sitt syn på internasjonal rett.

Europa trengte et sterkt Tyskland, sa han. Og alle europeiske stater måtte oppgi en del av sin suverenitet til

Forts. side 63

Men tyskerne visste. . .

Forts fra side 17

Quisling er ingen helteskikkelse i de tyske rapportene. Han blir nærmest latterliggjort. Det samme blir NS. Her er Føreren på Bislett den 27. september 1942 flankert av sin stabssjef Orvar Sæther og den tyske politigeneralen Diebman.

fordel for «noe nytt». Dette var nettopp nasjonalsosialistenes idé.

En slik opplysning i mai 1945 ville ha vært ødeleggende for professor Castbergs videre karriere.

Mange vil trolig også bli sjokkert over en «herreaften» som rikskommissær Josef Terboven inviterte til på Skaugum den 8. desember 1942. Dit kom om lag 30 ledende nordmenn innen næringslivet for å spise og drikke godt, og for å lytte til Terbovens planer med Norge. Det overordnede målet for tyskerne var å holde norsk produksjonsliv i gang. Derfor blir dette møtet i en melding fra Norge karakterisert som en politisk begivenhet av høyeste rang. I rapporten står det:

En innbydelse til selskap, og det til og med i det tidligere hjemmet til den norske kronprins, var nokså pinlig for dem.

Men de møtte opp. Hjemmelsmennene til rapportskriverne i SD kan fortelle at de norske direktørene var meget fornøyde. De ville gjerne ha flere slike aftener. Det hadde vist seg at det «gikk an å snakke med tyskerne».

Mest uro skapte Josef Terbovens utspill i NS, som følte at de ville bli spilt ut over sidelinjen dersom det ble for mye direkte kontakt mellom rikskommissæren og ledende nordmenn.

Rapportene gir et klart bilde av den forakten tyskerne hadde for Quisling og NS. Tyskerne nærmest fråtser i historier om indre maktkamp og de utallige korrupsjonsskandalene som man forsøkte å dysse ned.

SD skaffet seg selvsagt konfidensielle NS-rapporter, som de sendte videre til Tyskland. I en av dem, fra begynnelsen av 1943, kan man lese:

Troen på nasjonalsosialismen synes ikke å stikke særlig dypt hos mange NS-folk. Den svinger opp og ned i takt med propagandaen fra London og Sverige. Stemningen

Herbert Noot var en av dem. Mot slutten av krigen, midt i påsken, ville Terboven gjennomføre en gigantisk, jernhard razzia i Nordmarka, for å rive opp organisasjonen til gutta på skauen. Noot, sammen med noen andre, henvendte seg da direkte til SD-sjefen Kaltenbrunner, fordi de mente at razziaen ville medføre massakre på uskyldige påsketurister. Og denne gangen ble Terboven stanset.

blant de rettenkende NS-folk er ofte bitter fordi de forgjeves venter på en nødvendig opprensning.

Om situasjonen på Oslo østkant heter det: 75 prosent av lagsmedlemmene ønsker å melde seg ut av NS.

Den ærlige tonen i rapportene holder seg hele krigen ut. Det er derfor ikke vanskelig å forstå at Goebbels mot slutten forbød lesning av rapportene, fordi de spredte en nederlagsstemning. Dyrhaug tror at Goebbels var den eneste toppnazisten som leste meldingene fra Norge. Hitler så dem trolig aldri.

George Wolff sier i dag at den praktiske nytten av rapportene var liten, fordi så få tok notis av dem. Her lå et glimrende materiale som kunne brukes til å trekke de rette politiske og militære slutningene i Norge.

Men få var villig til å bruke dem. Rapportene inneholdt indirekte kritikk av Terboven. Og ham var det få tyskere som ville komme på kant med.

Herbert Noot var en av dem. Mot slutten av krigen, midt i påsken, ville Terboven gjennomføre en gigantisk, jernhard razzia i Nordmarka, for å rive opp organisasjonen til gutta på skauen. Noot, sammen med noen andre, henvendte seg da direkte til SD-sjefen Kaltenbrunner, fordi de mente at razziaen ville medføre massakre på uskyldige påsketurister. Og denne gangen ble Terboven stanset.

Tore Dyrhaug sier: — Det er forunderlig å se hvordan tyskerne opererte på to plan samtidig. De hadde sitt kolossale propagandaapparat som til siste slutt forkynnte den endelige seier for Det tredje rike. Men parallelt med det har de korrekter, som «Meldungen aus Norwegen» er en del av. Den forteller ærlig om bombingene av Tyskland og sammenbruddet av Hitlers drøm.